

**НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ
У СФЕРІ МЕДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТРАНСПОРТНОЇ БЕЗПЕКИ****STATUTORY REGULATION OF PUBLIC ADMINISTRATION
IN THE FIELD OF MEDICAL SUPPORT OF TRANSPORT SECURITY****Чорний Ю.О., аспірант кафедри адміністративно-правових дисциплін***Донецький державний університет внутрішніх справ*

ORCID ID: 0009-0007-0839-4672

У статті проаналізовано наукові підходи до визначення поняття та сучасного стану нормативно-правового регулювання публічного адміністрування у сфері медичного забезпечення транспортної безпеки. Здійснено систематизацію нормативно-правових актів вказаної сфери суспільних відносин. Сформульовано авторський підхід до визначення критеріїв класифікації нормативно-правових актів у сфері медичного забезпечення транспортної безпеки, а саме: за суб'єктами видання (нормативні акти: а) вищих органів державної влади; б) центральних органів виконавчої влади; в) місцевих органів виконавчої влади); за юридичною силою (закони, укази, постанови, розпорядження, накази, рішення, правила, регламенти та інші); за терміном здійснення (постійні, тимчасові); за характером правотворчої компетенції (внутрішньовідомчі, міжвідомчі); за галузями транспорту (правове регулювання медичного забезпечення безпеки на автомобільному, залізничному, водному та авіаційному транспорті); за об'єктом правового регулювання (загальний об'єкт – сфера медичного адміністрування; спеціальний – медичне адміністрування транспортною безпекою). Систематизовано нормативно-правові акти у сфері медичного забезпечення транспортної безпеки за принципом широкого та вузького підходу до аналізу правового регулювання сфери охорони здоров'я, а саме: а) нормативно-правові акти, спрямовані на визначення стратегічних пріоритетів щодо реформування сфери охорони здоров'я як пріоритетного напрямку державної політики; б) нормативно-правові акти, спрямовані на визначення механізму публічного адміністрування у сфері медичного забезпечення транспортної безпеки.

Ключові слова: адміністративне право, нормативно-правове регулювання, транспортна безпека, медичне забезпечення, охорона здоров'я.

The article analyzes scientific approaches to defining the concept and the current state of regulatory and legal regulation of public administration in the field of medical transport safety. The systematization of regulatory and legal acts of the specified sphere of public relations has been carried out. The author's approach to determining the criteria for classifying regulatory and legal acts in the field of medical transport safety has been formulated, namely: by subjects of publication (regulatory acts: a) of higher state authorities; b) of central executive authorities; c) of local executive authorities); by legal force (laws, decrees, resolutions, orders, orders, decisions, rules, regulations, and others); by term of implementation (permanent, temporary); by nature of law-making competence (intra-departmental, inter-departmental); by sectors of transport (legal regulation of medical safety in road, rail, water and air transport); by object of legal regulation (general object – sphere of medical administration; special – medical administration of transport safety). Regulatory and legal acts in the sphere of medical provision of transport safety are systematized according to the principle of a broad and narrow approach to the analysis of legal regulation of the sphere of health care, namely: a) regulatory and legal acts aimed at determining strategic priorities for reforming the sphere of health care as a priority direction of state policy; b) regulatory and legal acts aimed at determining the mechanism of public administration in the sphere of medical provision of transport safety.

Key words: administrative law, regulatory and legal regulation, transport safety, medical provision, health care.

Постановка проблеми. Публічне адміністрування медичного забезпечення транспортної безпеки відіграє критично важливу роль у забезпеченні здоров'я та безпеки як пасажирів, так і персоналу, пов'язаного з транспортом. Воно передбачає комплекс заходів, спрямованих на організацію та координацію діяльності медичних служб, що надають допомогу у разі надзвичайних ситуацій на транспорті, а також на розробку та впровадження стандартів медичного забезпечення.

Поряд із цим, важливим інструментом публічного адміністрування в окресленій сфері суспільних відносин, виступає його нормативно-правове регулювання, яке відіграє вирішальне значення у реалізації державної політики щодо медичного забезпечення транспортної безпеки. Пріоритетне значення нормативно-правового забезпечення в регулюванні суспільних відносин органами публічного адміністрування, передовсім, виражається у здатності правових норм створювати умови для реалізації суб'єктами публічного адміністрування наданих їм державою повноважень у сфері медичного забезпечення транспортної безпеки. Іншими словами, нормативно-правове забезпечення виступає в якості ефективного інструменту правового регулювання, в рамках якого органи публічного управління здійснюють компетенцію у сфері медичного забезпечення транспортної безпеки та її окремих галузей.

Разом з тим, варто констатувати, що на сьогоднішній день нормативно-правове регулювання вказаної сфери суспільних відносин потребує покращення, що, передовсім, зумовлено необхідністю визначення пріоритетних

напрямів правового регулювання сфери медичного забезпечення транспортної безпеки, у рамках підготовки проєктів Стратегії транспортної безпеки України та Закону України «Про медичне забезпечення транспортної безпеки».

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Окремі проблеми нормативно-правового регулювання в публічному адмініструванні визначені в роботах В. Б. Авер'янова, І. В. Артьомова, Д. О. Беззубова, Д. В. Вігера, Є. Гетьмана, Т. О. Гуржія, Л. І. Загайнової, О. М. Казакевича, Д. Приймаченка, О. М. Руденко, С. Г. Серьогіної, О. Ф. Скакун, М. М. Чекана, Н. Л. Шевченко та інших відомих учених. Водночас, нормативно-правове регулювання публічного адміністрування у сфері медичного забезпечення транспортної безпеки належить до числа нових напрямів наукового пошуку. З огляду на це, першочергового вирішення потребують питання систематизації та класифікації нормативно-правових актів в окресленій сфері суспільних відносин.

Формування цілей статті (постановка завдання). Мета статті полягає у аналізі нормативно-правового регулювання публічного адміністрування у сфері медичного забезпечення транспортної безпеки, а також систематизації нормативно-правових актів вказаної сфери суспільних відносин.

Виклад основного матеріалу. При цьому, важливість та актуальність якісного й ефективного нормативно-правового регулювання, має пріоритетне значення для транспортної безпеки та всіх її складових елементів.

У цьому зв'язку, правильну позицію висловлює колектив авторів навчального посібника «Нормативно-правове забезпечення стратегічного курсу України на європейську та євроатлантичну інтеграцію», зміст якої полягає в тому, що перед сучасними фахівцями, в першу чергу у сфері державного управління, виникають складні і багатопланові проблеми, вирішення яких потребує використання всього наявного арсеналу теоретичних та практичних знань, умінь, навичок... особливо важливим у цьому контексті є формування законодавчої та нормативно-правової бази, що повинна забезпечити регулювання життєдіяльності держави, з урахуванням умов її внутрішнього становища, відповідної динаміки його змін, ситуативного впливу на перебіг подій у країні [1, с. 5].

Від того, наскільки якісно та у повному обсязі будуть визначені стратегічні пріоритети медичної галузі у контексті забезпечення транспортної безпеки, унормовано адміністративно-правовий статус суб'єктів публічного адміністрування у вказаній сфері суспільних відносин тощо, залежить ефективність реалізації державної політики у вказаній сфері суспільних відносин.

При цьому, подвійний об'єкт правового регулювання, який, з одного боку, включає публічне адміністрування сферою безпеки на автомобільному, залізничному, авіаційному й водному транспорті, а з іншого – державне управління процесом медичного забезпечення цієї діяльності, характеризує нормативно-правове регулювання, як багатоаспектну галузь законодавства та складний теоретико-правовий феномен, який потребує проведення ґрунтовного наукового аналізу.

Відтак, наукове завдання, визначене автором у цьому дослідженні, передбачає розкриття сутності нормативно-правового регулювання через співвідношення з такими теоретико-правовими категоріями, як нормативно-правове забезпечення, правові засади тощо, а також здійснення систематизації нормативно-правових актів, спрямованих на врегулювання механізму публічного адміністрування сферою медичного забезпечення транспортної безпеки.

Розкриваючи зміст нормативно-правового забезпечення, в контексті аналізу адміністративно-правових засобів правового регулювання, Н.Л. Шевченко висловлює переконливу позицію, що вказаний правовий феномен забезпечує надання механізму адміністративно-правового регулювання організаційних відносин, повноти, достатності для реалізації норм і отримання відносин, які б дали можливість вільно реалізовувати права [2, с. 190]. Зазначений підхід представляється обґрунтованим, оскільки розкриває зміст нормативно-правового забезпечення в якості фундаментальної основи адміністративно-правових відносин та механізму їх реалізації.

Схожу думку щодо розуміння нормативно-правового забезпечення висловлює М.М. Чекан під час аналізу адміністративно-правового регулювання права працівників поліції на соціальне забезпечення. Вчений пропонує розуміти зазначений вид соціального забезпечення в якості системи нормативно-правових актів, які приймаються компетентними суб'єктами публічного адміністрування та передбачають створення умов для забезпечення соціальної захищеності, встановлення юридичних гарантій отримання різних видів допомоги в разі настання обставин, за яких особа потребує соціального захисту від держави [3, с. 98].

Перевагами окресленої наукової позиції є позначення у понятті нормативно-правового забезпечення певних його характеризуючих ознак, до числа яких віднесено: наявність суб'єкта публічного адміністрування, наділеного повноваженнями у сфері правотворчої діяльності; спрямування нормативно-правових актів на регулювання певної сфери суспільних відносин (у даному випадку – сфери соціального забезпечення поліцейських); представлення нормативно-правового забезпечення в якості системи нор-

мативно-правових актів, що передбачає її структурованість та ієрархічність, і т.д.

Разом з тим, у повній мірі визначити теоретико-правовий зміст нормативно-правового регулювання медичного забезпечення транспортної безпеки представляється можливим через його співвідношення із іншими термінологічними конструкціями, такими як: «правове регулювання» та «правові засади».

Зокрема, О.Ф. Скакун визначає правове регулювання в якості здійснюваного державою за допомогою права та сукупності правових засобів упорядкування суспільних відносин, їх юридичне закріплення, охорону та розвиток [4, с. 529]. Поряд з цим, розуміння правових засад тієї чи іншої сфери суспільної діяльності розглядається переважно як сукупність норм права або сукупність певного переліку нормативно-правових актів, а саме: «правові засади являють собою сукупність прийнятих владою законів, кодексів, підзаконних актів, що мають закріплювати демократичні основи, які визнані багатьма державами світу і є основою певного виду діяльності» [5, с. 283]; «правова основа, - твердить С.Г. Серьогіна, - втілює сукупність правових норм, що регулюють суспільні відносини, які виникають у процесі організації й функціонування органів публічної влади, закріплюють елементи їх організації і діяльності» [6, с. 55].

Аналіз зазначених наукових підходів до поняття «правові засади», дозволяє констатувати, що вчені намагаються необґрунтовано, на нашу думку, допускати його звуження до розуміння нормативно-правового забезпечення (або ж, регулювання). Думається, що нормативно-правове регулювання публічного адміністрування у досліджуваній нами сфері суспільних відносин являє собою певний систематизований набір нормативно-правових актів, спрямованих на організацію процесу управління у сфері медичного забезпечення безпеки на автомобільному, залізничному, водному та авіаційному транспорті.

Разом з тим, поняття правових засад зазначеного виду діяльності, на нашу думку, є ширшим, оскільки, поряд із нормативно-правовими актами, включає й інші правові (але не нормативні) засоби правового впливу.

Отже, визначення нормативно-правового регулювання публічного адміністрування медичного забезпечення транспортної безпеки в якості системи, зумовлює необхідність здійснення їхньої класифікації, яка надасть можливість сформулювати та охарактеризувати структуру нормативно-правових актів у досліджуваній сфері суспільних відносин.

Слушно думку щодо обґрунтованості й доцільності застосування методологічних прийомів, пов'язаних із класифікацією досліджуваних явищ, висловлює Д. Приймаченко, який переконаний, що будь-яка класифікація має сенс, якщо в результаті цієї роботи відбувається приріст знань про досліджуваний об'єкт або якщо накопичені знання створюють певну систему, що дає змогу більш чітко відобразити його особливості [7, с. 258]. Спираючись на висловлене твердження, варто підкреслити, що головною метою здійснення класифікації нормативно-правових актів, спрямованих на врегулювання публічного адміністрування сферою медичного забезпечення транспортної безпеки, є не тільки формування їхньої структури та їх подальша характеристика, але й виокремлення низки специфічних ознак, які дозволять визначити місце медичного забезпечення в системі заходів, спрямованих на усунення загроз транспортній безпеці.

При цьому, здійснення якісної класифікації правових явищ має бути безпосередньо пов'язано із виробленням чітких та однозначних класифікаційних критеріїв, які дозволять у найповнішому вигляді розкрити й охарактеризувати визначену сукупність нормативно-правових актів у сфері медичного забезпечення транспортної безпеки.

У цьому контексті, Д.О. Беззубов включає до числа критеріїв класифікації: юридичні властивості адміністра-

тивно-правових актів, функціональну роль, область та сферу застосування, дію в просторі, дагу початку дії, дію в часі, форму вираження акту, характер компетенції органів, що приймають акт, органи, що приймають акти, та їх найменування тощо [8, с. 290]. Професор Т.О. Гуржій виокремлює наступні класифікаційні характеристики нормативно-правових актів: за юридичним змістом, за юридичною силою, за способом прийняття, за дією в часі, за сферою дії, за способом набуття чинності та припинення дії [9, с. 34]. Професор Б.А. Авер'янов до числа критеріїв, спрямованих на здійснення класифікації управлінських актів, відносить наступні характеристики: за юридичною природою, за юридичними наслідками, за суб'єктами, які мають право приймати нормативні акти, за юридичною формою вираження, за сферою дії, за порядком прийняття, за порядком пов'язаності адресатів з суб'єктами, які видали акт, за формою волевиявлення, за моментом початку дії, за обсягом повноважень суб'єктів, які видали адміністративно-правовий акт [10, с. 81].

У цілому погоджуючись із вищевказаними підходами до визначення критеріїв класифікації нормативно-правових актів, варто зауважити, що деякі з них, використовуючи різну термінологію, позначають однакові групи нормативно-правових актів. Наприклад, не доцільно, на нашу думку, проводити принципів відмінності між таким критеріями, як: правова природа, юридичні властивості та юридичний зміст нормативно-правового акту. Представляється, що в даному випадку йдеться про однакові класифікаційні критерії.

Висновки. Отже, вважаємо за доцільне сформулювати авторський підхід до сукупності критеріїв класифікації нормативно-правових актів у сфері медичного забезпечення транспортної безпеки, а саме:

- за суб'єктами видання (нормативні акти: а) вищих органів державної влади; б) центральних органів виконавчої влади; в) місцевих органів виконавчої влади);
- за юридичною силою (закони, укази, постанови, розпорядження, накази, рішення, правила, регламенти та інші);
- за терміном здійснення (постійні, тимчасові);
- за характером правотворчої компетенції (внутрішньовідомчі, міжвідомчі);
- за галузями транспорту (правове регулювання медичного забезпечення безпеки на автомобільному, залізничному, водному та авіаційному транспорті);
- за об'єктом правового регулювання (загальний об'єкт – сфера медичного адміністрування; спеціальний – медичне адміністрування транспортною безпекою).

Представляється, що останній критерій визначає специфіку нормативно-правового регулювання публічного адміністрування у сфері медичного забезпечення транспортної безпеки, оскільки розкриває специфічні властивості об'єкта адміністративних правовідносин досліджуваної сфери.

Таким чином, спираючись на висновки щодо подвійного об'єкту правового регулювання сфери медичного забезпечення транспортної безпеки, усі нормативні правові акти вперше систематизовано автором за принципом широкого та вузького підходу до аналізу правового регулювання сферою охорони здоров'я, а саме: а) нормативно-правові акти, спрямовані на визначення стратегічних пріоритетів щодо реформування сфери охорони здоров'я як пріоритетного напрямку державної політики; б) нормативно-правові акти, спрямовані на визначення механізму публічного адміністрування у сфері медичного забезпечення транспортної безпеки.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Нормативно-правове забезпечення стратегічного курсу України на європейську та євроатлантичну інтеграцію: Навчальний посібник-хрестоматія: У 2 частинах /Уклад. і коментар: І.В. Артьомов, Д.В. Вітер, Л.І. Загайнова, О.М. Казакевич, О.М. Руденко. Ужгород: Ліра, 2007. Ч. 1. 452 с.
2. Шевченко Н.Л. Механізм адміністративно-правового забезпечення дотримання прав людини в правоохоронних органах України. Юридичний бюлетень. 2018. Випуск 7(2). С. 189-194.
3. Чекан М. М. Публічне адміністрування соціального захисту в Україні : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Київ, 2020. 226 с.
4. Скакун О. Ф. Теорія государства и права : учебник Харків : Консул, 2000. 704 с.
5. Гетьман Є. Кодифікація як особливий різновид нормотворчості. Вісник Академії правових наук України. 2008. № 3. С. 283-288.
6. Державне будівництво і місцеве самоврядування в Україні: підруч. для студентів ВНЗ / за ред. С.Г. Серьогіної. Харків: Право, 2005. 256 с.
7. Приймаченко Д. Адміністративна діяльність митних органів у сфері реалізації митної політики держави : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.07. Дніпропетровськ, 2007. 477 с.
8. Беззубов Д.О. Суспільна безпека (організаційно-правові засади забезпечення) : монографія / Д. О. Беззубов. К. : МП "Леся", 2013. 452 с.
9. Гуржій Т.О. Адміністративне право України : навчальний посібник / Т. О. Гуржій. К. : КНТ, Х. : Бурун і К., 2011. 689 с.
10. Адміністративне право України. Академічний курс : підручник : у 2-х т. / [редкол.: В. Б. Авер'янов (голова)]. Київ : Юрид. думка, 2004. Т. 1 : Загальна частина. 584 с.

**Запорізький національний університет
Міністерства освіти і науки України**

**Електронне наукове фахове видання
«Юридичний науковий
електронний журнал»**

№ 9, 2023

**Запорізький національний університет
Запоріжжя 2023**